

תחזית משק החלב לקראת שנת ה'תשס"ב – ארה"ב

באדיבותו של משרד הנספח החקלאי שליד שגרירות ארה"ב, אנו מקבלים מדי חודש את הדו"חות הנוגעים למשק הבקר לחלב, לבשר ולמשק העופות לשלוחותיו. דו"ח פברואר ש"ז מענין במיוחד משום שהוא מביא תחזית למשק החלב האמריקאי לחמש השנים הבאות, בצד נתונים סטטיסטיים של 25 השנים האחרונות אודות ייצור החלב והגורמים המשפיעים על הקפו. כל זאת בצד דיווח לפי אזורים ומדינות המפרט מספר הפרות, תנובתן הממוצעת וס"ה הייצור על פי החלוקה הנ"ל, לשנים 1988–1994 (כל הנתונים לגבי 1994 הקדמיים עדיין). חומר רב ענין לכל מגדל בקר לחלב בעולם, ולא רק משום השפעתו על משק החלב האמריקאי על ייצור החלב בעולם כולו, בגלל הקפו העצום ועוצמתו הכלכלית והמסחרית.

להיום טובים יותר, כך שיצרני החלב בודאי יימנעו מהגדלת המנות במ"מ. צופים יחסי מחירים חלב:מ"מ בגבולות 1.5 או 1.6. אפילו עם bST לא צופים הגדלת התנובה ביותר מ-2% לשנה. מצד שני, מספר הפרות עשוי לפחות ב-1% לשנה, כך שכאילו יישמר האיוון בין ייצור חלב וצריכה, כשלוקחים בחשבון גם את גידול האוכלוסייה.

מן הראוי להוסיף כאן, שבדו"ח ישנן התייחסויות נוספות לנוגעות בעיקר וישירות למשק החלב האמריקאי, וקשה למצוא להן מקבילות צמודות בתנאי הייצור, השיווק והצריכה בישראל. מכל מקום, מצאנו לנכון ולמעניין להביא מעין תמצית של הטבלאות המקיפות שבדו"ח, במרווחים של חמש שנים.

מן הדו"ח עוד מסתבר, שס"ה ייצור החלב בארה"ב גדל במשך 25 השנים המדוברות ב-16.63 מיליארד ק"ג (מ-53.2 מיליארד ב-1970 ל-69.83 מיליארד ב-1994) שהם כמעט 19% גידול בייצור. באותה תקופה קטן מספר הפרות בכ-2.5 מיליון ראש שהם כ-26% פחות בסוף התקופה. באותה תקופה עלתה התנובה באופן מרשים בכ-65% (מ-4,432 ק"ג/ג לפרה ב-1970

מבין השינויים החזויים לחמש השנים הקרובות מציניים כבעלי השפעה מיוחדת את הסכמי הסחר העולמי החדשים, השימוש בהורמון הגדילה (bST) ושינויים והתאמות מבניות (סטרוקטורליות) ביחס למשק החלב על כל הבטיו. יש להניח, שבהקשר לנושא האחרון אפשר שההשפעות לא תחרוגנה מן הרמה שהתרגלו אליה מאז 1979: יש סברה, שיימשך התהליך של הגדלת-מה במספר הפרות הממוצע לעדר בכל המגזרים, בעוד מספר העדרים בכלל יקטן במעט, בו בזמן שיותר ויותר ייצור חלב צפוי במערב ודרום-מערב ארה"ב.

מניחים, שס"ה ייצור החלב ימשיך לגדול באופן מתון למדי. אין ספק, שהשימוש ב-bST מהווה גורם מפתח בקשר להעלאת התנובה לפרה. אחרי הכנסתו המהירה של bST בשנים 1994–1995, בהמשך צופים גידול מועט בלבד במספר הפרות המזורקות בפעם הראשונה. קרוב לוודאי, כל המעוניינים ירצו לחקור וללמוד ביסודיות את נסיון השימוש בהורמון זה, על מנת לגלות את שיטות הממשק המיטביות. אחרי זה יתכן, ששוב יגדל וילך השימוש ב-bST. יחסי המחירים של חלב:מ"מ לא צפויים

טבלה 1. ייצור חלב בארה"ב וגורמים המשפיעים על אספקתו בשנים 1970–1994.

שנה	מס' פרט בממוצע שנתי (1000 ×)	אחוז הגידול מעל משקל ק"ג 230	תנובת חלב ממוצעת ק"ג/פרה	חלב ממוצעי ק"ג/פרה	יחס מחירים חלב/מ"מ ק"ג/ק"ג	מחיר חלב במכירה דאש/\$	מחיר עלות פרה ק"ג חלב כדי לקנות פרה	מ"מ וגורמים שנותנו לייצור חלב ק"ג 100 חלב	מחיר הפרה לשחיתה ק"ג 100
1970	12,000	32.1	4,432	12.56	1.74	332	2,631	93.5	46.90
1975	11,139	36.4	4,709	19.25	1.40	412	2,132	92.8	46.40
1980	10,799	38.6	5,405	28.71	1.76	1,190	4,128	97.4	100.61
1985	10,981	44.3	5,920	28.07	1.73	860	3,039	92.2	84.28
1990	9,993	41.6	6,719	30.23	1.71	1,160	3,810	96.3	117.30
1994	9,525	43.5	7,331	28.69	1.62	1,165	4,027	טורם פורסם	99.07

עד 7,331 ק"ג/לפרה ב־1994).

את נתוני הטבלה יש להבין על רקע אופי ייצור החלב בארה"ב, שהוא שונה בכמה הבטים מזה שלנו במשך השנים. במסגרת אותם מושגים ועל אף העליה המרשימה בתנובה הממוצעת, כמות המ"מ המואבסת לייצור 100 ק"ג חלב כמעט ולא השתנתה. על אף תנודות מסויימות, יחס המחירים של חלב:מ"מ יציב למדי.

מחיר החלב המשולם ליצרן, בממוצע לחלב לשתייה ותוצרת ניגרת ולעיבוד תעשייתי, כבר יותר מ־15 שנה נע בין 28–30 סנט/ק"ג. כמות החלב הנחוצה כדי לקנות פרה כמעט ועלתה פי שניים באותה התקופה, כלומר רק ייעול מופלג של הייצור יכול לאזן את חשבון הרפת. אין בדו"ח נתונים על יוקר העבודה וכל מה שמכונה בפינו "חומרים ושירותים", אך יש להניח שגם שם היתה התיקרות רבתי. אולם, אחת הנקודות המעניינות מתיחסת דוקא לאחוז הגידול. בארה"ב מחשבים רק את היחס בין מספר הפרות הממוצע בעדר לבין מספר העגלות במשקל מעל 230 ק"ג, כלומר בגיל 8–9 חודשים – אולי גם משום שחלק ניכר של משקי החלב הגדולים אינו עוסק בגידול השגר הרך. מכל מקום, אף אם המדדים מעט שונים משלנו, בולטת המגמה של הגדלת מספר ראשי הגידול ביחד למספר הפרות – הכל בהקף של מיליוני ראשים ברחבי היבשת.

היתכן, שאף בארה"ב העליה ברמת התנובה גררה גם שחיקה מוגברת של הפרה – או שמא לצורך העלאת התנובה נהגו בידור יותר קפדני וחריף, וכל זאת תוך הקטנה משמעותית של העדר האמריקאי? נדמה לי, שאצלנו גם כן אפשר למצוא מקבילות בהקשר זה. טבלה 2 מביאה מספר נתונים על עדר החולבות ותנובתן לפי מדינות ואזורים והתנובה הממוצעת.

מסתבר, שבשנים האחרונות ייצור החלב "זו" מערבה. קליפורניה היא המדינה המייצרת הכי הרבה חלב, אפילו יותר ממדינת ויסקונסין בעלת המסורת בענף. בכלל, נוכחו לדעת, שהאקלים המדברי למחצה (קיץ חם ויבש אף שהחורף עשוי להיות לפעמים קפוא) יותר נוח לפרות, מאשר הלחות השולטת באזור דלתה

טבלה 2. התנובה הממוצעת לפרה בארה"ב 1988, 1994 – ס"ה ומדינות נבחרות.

המדינה	1994		1988	
	תנובה ממוצעת ק"ג/פרה	פרות מס' (1000 ×)	תנובה ממוצעת ק"ג/פרה	פרות מס' (1000 ×)
מישיגן ויסקונסין מינסוטה	6,985	2,431	6,390	2,891
מיסיסיפי ארקנסו לואיזיאנה	5,558	197	5,122	223
קליפורניה	9,208	1,235	7,810	1,083
ניו-מכסיקו	9,160	165	8,057	62
ניו-יורק	7,050	718	6,551	794
הוואי	5,905	10.7	6,060	12
ארה"ב, ס"ה	7,328	9,529	6,445	10,228

וירידה חדה למדי במדינות: ניו-יורק, פנסילוניה, מינסוטה, במערב התיכון, ועוד. מעניין להיווכח, שמגמה זאת כמעט מקבילה לשונייים ברמת התנובה הממוצעת.

המיסיסיפי, ואפילו במישורים של הצפון הקריר יחסית. כאן הבאנו רק הדוגמאות הבולטות ביותר, אך המגמה די ברורה. בס"ה ניכרה הגדלת מספר הפרות באופן בולט במדינות: קליפורניה, אריזונה, איידהו, טקסס –

